

ВІДГУК

**офіційного опонента Локшиної Олени Ігорівни,
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки
Національної академії педагогічних наук України
на дисертацію Ю.В. Загребнюк «Професійне самовизначення учнівської
молоді в середніх навчальних закладах США», представлену на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 –
теорія і методика виховання**

Посилення конкурентоздатності України, досягнення продуктивної зайнятості населення в умовах глобалізації безпосередньо пов'язано з оптимізацією професійного самовизначення української молоді, що особливо актуалізує зарубіжний досвід у цій царині. Тому, дисертаційне дослідження Загребнюк Ю.В. є актуальним для національної педагогічної науки. Дисертантка здійснила порівняльно-педагогічну розвідку, яку присвячено важливій соціальній проблемі формування трудового потенціалу держави в аспекті професійного самовизначення та реалізації здатності особи до праці. На важливості професійної орієнтації наголошується, зокрема, у державних документах – *Положенні про організацію професійної орієнтації населення (1995), Положенні про професійну орієнтацію молоді, яка навчається (1995), Концепції державної системи професійної орієнтації населення (2008)* тощо.

Невипадковим став вибір країни для дослідження – США, яка характеризується сучасною, багаторівневою та ефективною системою професійної орієнтації учнівської молоді. Відповідно погоджуємося з дисертанткою стосовно того, що зазначена проблема досі не отримала належного висвітлення у вітчизняній педагогічній компаративістиці, а тому її дослідження є на часі. На сьогодні у науковому педагогічному доробку в Україні відсутній компаративний аналіз інноваційного досвіду з професійного самовизначення школярів у системі професійної орієнтації США, що засвідчує наукову новизну і практичну значущість представлені дисертації.

До чинників, які актуалізують тему дослідження слід віднести виявлену автором можливість зняти важливі загальні суперечності (с. 3 автореферату) між:

– соціально-економічними вимогами суспільства до пошуку шляхів удосконалення системи профорієнтації в Україні і реальним станом вивчення та використання позитивного досвіду зарубіжних країн;

– розробками у вітчизняній науці окремих теоретико-методичних засад професійного самовизначення учнівської молоді, на яких базується система профорієнтації в США, і відсутністю теоретичного і методичного узагальнення змісту, засобів, форм і технологій професійного самовизначення школярів у цій країні;

– аналізом практичної реалізації цього напрямку роботи в США і відсутністю системних рекомендацій щодо використання американського досвіду в українській системі професійної орієнтації школярів.

За характером дослідження (порівняльне) та за напрямом (обґрунтування ціннісно-трудова професійних орієнтацій і індивідуалізації професійного самовизначення особистості) рецензована дисертація відповідає паспорту обраної спеціальності 13.00.07. Усвідомлення актуальності тематики, що розробляється, надало автору можливість на основі валідної методології основи у цілому грамотно визначити об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Загалом методологія наукового дослідження Загребнюк Ю.В. забезпечує вірогідність наукових тверджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Вірогідність забезпечила також і джерельна база, яка включає 172 найменування автентичних джерел англійською з 371 джерела. Цей висновок підтверджується обговоренням отриманих результатів проведеного дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних масових заходах, а також значною кількістю опублікованих автором праць з тематики дослідження (13 публікацій), у тому числі і у зарубіжжі.

Проведена експертиза дисертаційного дослідження переконливо доводить, що структура дисертації Ю.В. Загребнюк відображає послідовність

виконання завдань, сформульованих автором для вирішення досліджуваної проблеми. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків. Останні вміщують цінний матеріал для практичного використання результатів дослідження.

Для реалізації першого завдання Ю.В. Загребнюк у першому розділі дисертаційної роботи «Професійне самовизначення особистості школяра як педагогічна проблема» здійснила аналіз стану розроблення проблеми дослідження у вітчизняній та американській педагогічній теорії, що уможливило констатувати відсутність цілісного розкриття питання професійного самовизначення на рівні шкільної освіти у компаративному вимірі. До позитивних результатів проведеного дисертантом аналізу слід віднести виокремлення груп науковців – українських (серед яких окремо сформовано групу українських компаративістів) та зарубіжних, передусім – американських, як і визначення їхніх наукових поглядів на сутність професійної орієнтації та професійного самовизначення. На підставі тлумачень американських учених дисертант запропонував визначення сутності професійного самовизначення молоді.

Перший розділ слугував і для реалізації другого завдання дисертації. З цією метою Ю.В. Загребнюк, здійснивши аналіз професійної орієнтації учнівської молоді у США, довела її системність. Дисертант детально охарактеризувала елементи цієї системи, формат функціонування та взаємозв'язку. Цінним для України є висновок про такі особливості системи, як ступеневий характер професійного самовизначення і варіативність переходу від однієї форми до іншої; взаємозв'язок державних та недержавних форм професійної орієнтації школярів; відкритість системи змінам в структурі ринку праці; психолого-педагогічна підтримка процесу вибору молодою людиною майбутньої професії в контексті вирішення більш широкої проблеми підготовки до вибору професійної кар'єри тощо.

Реалізація третього завдання дослідження на засадах другого розділу «Процес професійного самовизначення учнів у середній школі США» дала

дисертантці можливість обґрунтувати організаційно-педагогічне забезпечення професійного самовизначення американської учнівської молоді. Зазначене було досягнуто шляхом розкриття змісту та методів його трансляції на різних етапах навчання у школі. Дисертантка запропонувала класифікацію методів профорієнтаційної роботи в середніх навчальних закладах США, об'єднавши їх у три групи: інформаційно-довідкові (просвітницькі); професійної психодіагностики; морально-емоційної підтримки школярів; надання допомоги в конкретному виборі й ухваленні рішення. На увагу заслуговують етапи для вибору учнями професії або групи професій, що відповідають його здібностям, можливостям та вподобанням. Важливим виглядає презентація методу проектів у профорієнтаційному вимірі у США, що є інноваційним для України.

Четверте завдання, що було зреалізовано на базі третього розділу дисертації, мало комплексний характер. Дисертанткою обґрунтовано тенденції професійного самовизначення учнівської молоді США, серед яких такі перспективні для України, як запровадження посади незалежних профконсультантів, залучення громадських організацій тощо. Моніторинг професійного самовизначення українських та американських школярів, здійснений дисертанткою, посилив валідність висновків та рекомендацій, надавши здійсненій науковій розвідці значущості і практичної корисності. Переконані, що структурування рекомендацій за рівнями сприяє більш цільовому донесенню позитивних американських ідей до усіх зацікавлених осіб.

Представлені у дисертації додатки суттєво розширюють уявлення як про масштабність роботи, так і про її завершеність, а отже є доцільними.

Зміст автореферату й основних положень дисертації ідентичні.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Ю.В. Загребнюк, у контексті наукової дискусії висловлюємо зауваження і побажання:

1. Хоча порівняльні педагогічні розвідки здійснюються у горизонтальному вимірі, зосереджуючись на аналізі педагогічних феноменів сучасності,

визначення хронологічних меж всередині роботи формує чітку рамку, яка забезпечує досліднику можливість для концентрації. Відсутність у дисертації Ю.В. Загребнюк хронологічних меж, на наш погляд, «розмиває» певним чином виклад предмету дослідження.

2. Одним з методологічних постулатів сучасних дисертацій з порівняльної педагогіки є обов'язкове залучення елемента часового порівняння для підсилення формату географічного. Йдеться про включення до досліджень історії питання, простежування історичних витоків проблеми, що корелюється з ідеями всесвітньо відомих компаративістів, які зазначають, що часове порівняння додає аналізу глибини. Рецензована дисертації Ю.В. Загребнюк виграла б у разі запровадження окремого підрозділу з історії питання.

3. Дискусійним на наш погляд є представлення тенденцій професійного самовизначення учнівської молоді. Йдеться про відсутність кореляції між проголошенням завдання виокремлення таких тенденцій у меті, завданні № 4, підпункті 3.1. Розділу 3, висновках та науковій новизні. Дисертантка чітко виокремила тенденції професійного самовизначення учнівської молоді у США, що було передбачено метою і завданнями. Що ж стосується аналогічних тенденцій в Україні, то їхнє структуроване представлення відсутнє.

4. Ю.В. Загребнюк впевнено доводить існування у США системи професійної орієнтації учнівської молоді. Водночас, США – це країна, яка складається з п'ятдесяти штатів, кожен з яких визначає власну освітню політику у спільній системі координат, що формується на федеральному рівні. У роботі, на жаль, відсутнє дослідження відмінностей професійної орієнтації та самовизначення школярів між штатами.

5. Джерельна база дисертації з порівняльної педагогіки з усіх спеціальностей (включно з 13.00.07) виконує ключову місію забезпечення валідності висновків та рекомендацій, зроблених дисертантом на підставі проведеного дослідження. Відповідно до *Рекомендацій до виконання дисертаційних робіт у галузі порівняльної педагогіки*, розроблених провідними українськими компаративістами і затвердженими спільнотою компаративістів-

дослідників у 2010 році, список використаних джерел має налічувати щонайменше 200 найменувань іноземними мовами для кандидатської дисертації, що практично дотримано у рецензованій роботі. Водночас, звертає на себе увагу домінування не найостанніших зарубіжних видань, що має бути враховано у подальших наукових розвідках дисертантки.

Висновок

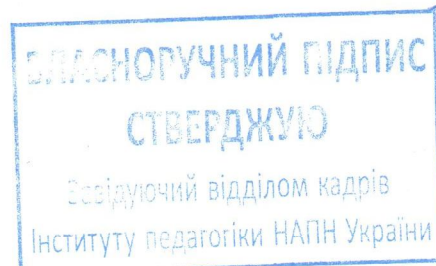
Висловлені зауваження та побажання не є принциповими для загальної високої оцінки дисертації. Проведений аналіз дає підстави зробити загальний висновок: за актуальністю та змістом, обсягом та якістю оформлення, сукупністю отриманих результатів, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю, достовірністю та повнотою висвітлення їх у публікаціях дисертація «Професійне самовизначення учнівської молоді в середніх навчальних закладах США» відповідає паспорту обраної спеціальності та вимогам та вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а її автор – Загребнюк Юлія Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

18 лютого 2016 року

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України

О. І. Локшина

Локшиної О. І.
Ш- / Шибалок /